

B Ø G E R

Højskoleforstander Ernst Trier. En Skildring af Vallekilde Folkehøjskoles Grundlæggelse og første Udvikling. Af Povl Hansen (Fh. August Bangs Forlag, Ejvind Christensen) København. 1933. 373 Sider.

Af de 3 Bøger, som Povl Hansen i Løbet af 6 Aar har udsendt om Ernst Trier, er denne Hovedbogen — den, der indgaaende fortæller om, hvorledes den 28-aarige Trier kom til Vallekilde i 1865 og trods Brydninger af mange Slags fik sin Højskole i Gang der samme Efteraar, saa han kunde begynde med et Karlehold paa 29 Elever. Livligt og udførligt har Povl Hansen fortalt om de ni første Aar (1865—74) af denne banebrydende Skolevirksomhed: Vallekilde ved Ernst Trier, som snart blev kendt over hele Landet og samlede Aar efter Aar flere Elever om sig.

Denne Bog om en ung Mands Daad og Livsudfoldelse i Løbet af 9 Aar har Ærinde til alle unge Mennesker, der i Alvor og Tro vil tage en Livsgerning op. Naar der forleden i en Anmeldelse af denne Bog blev sagt, at den nok i Særdeleshed vilde blive mest læst af de ældre, der mindedes Trier, saa kan dette være rimeligt nok. Men de unge i vor Tid vil sikkert have saa megen Føling med en ung Mands Kamp og Sejr i Fortiden, saa de med rigt Udbytte tyder de mange herlige Livsbilleder, der er givet os i Bogen om den unge Ernst Trier.

13 Aar før, Vallekilde Højskole blev oprettet, havde de sjællandske Bønder i »Bondevennernes Selskab« faaet Hindholm Højskole i Gang. Og da Vallekilde begyndte 1865, var Hindholm Landets største Højskole. Medens Hindholm i 1852 begyndte med 23 Elever, havde den i Vinteren 1865—66 127 og i 1868—69 177 Elever. Og Hindholm var og blev en god Skole for mange unge rundt om paa Sjælland. Derfor holdt mange gamle sjællandske Bønder Haanden over Hindholm, som Povl Hansen gør en Bemærkning om i sin Bog, hvor han nævner den Modstand, Trier som Højskolemand mødte hos »Bondevennerne«. Trier fik dog Tag i mange »bondevenlige« Gaardmænd og fik Elever derfra, eftersom han blev kendt rundt om paa Sjælland. Medens Vallekilde Højskole i sit 2. Vinter-

halvaar 1866—67 havde 42 Elever, naaede den i 1873—74 at have 114. Og Sommerskolen, der begyndte paa Vallekilde for unge Piger i 1867, havde det Aar 24 Elever, medens Tallet i Sommeren var steget til 101.

Ernst Trier var altsaa i Løbet af faa Aar kommen godt i Gang med sin Skole. Men han havde ogsaa mødt megen Modstand, Vrede og Foragt. Og Sorgen gæstede hans Hjem stærkt i 1873—74, da han i Løbet af 13 Maaneder mistede først sin unge Hustru og senere to af Børnene. Han havde i sin Forlovelsestid, da han gik i Vallekilde og forberedte sig paa Højskolegerningen, indrømmet, at det var et vanskeligt Arbejde at gaa ind til. Og han skrev til sin Fæstemø, Provstedatteren Marie Abel fra Dalum: »Ja, alvorlig vil min Gerning blive, thi den skal gaa ud paa at vække Mennesker op af Syndesøvnen til Omvendelse. ... Og kæreste Marie! hvor megen Ligegyldighed for vort Folks, det danske Folks Sag, der er paa den ene Side, og hvor megen Mangel paa Kristentro, der er paa den anden Side, og dom saa selv, hvor megen Alvor vil den da ikke føre med sig, den Gerning, der gaar ud paa at vække og oplyse det aandelige Liv. Men ogsaa hvilken glædelig Gerning! Kan der vel tænkes nogen dejligere! ... Vorherre hjælpe os dermed i sin Naade! Kære Marie, lad os sammen bøje Knæ og bede til ham, saa godt vi kan, for den Sag.«

Ja, Trier var ung i bedste Forstand, opfyldt af dristige Haab, vis paa, at han tjente en Sag, der havde Guds Velbehag. Og saa trøstede han sig til, at Gud vilde hjælpe. I Marie Abel fik han en udmærket Hustru og god Medhjælperke i Højskolegerningen. Tabet af hende og de to Børn var derfor saa tungt for Trier. Og andre Tab kom til i Aarene 1873—74. Povl Hansen slutter sin Bog med de Ord: »Meget kunde tyde paa, at Trier ikke vilde kunne rejse sig igen efter de mange tunge Tab. Og dog, idet vi her foreløbig forlader ham, er det, som bryder Haabet atter frem, som klinger os uvilkaarligt i Øre Grundtvigs Ord fra anden Lejlighed: »Immer det dages dog paa ny, hvor Hjerterne Morgen venter.«

J. P. J.

Thorkild Gravlund: Reersø Land. (Sorø Amtstiden- des Forlag. Slagelse. 1933; 218 Sider.) I vor Aar bog 1908 skrev Thorkild Gravlund en lille Afhandling: Rids af Reersøs Historie, og paa vor Sommerudflugt 1933 hørte vi ham selv fortælle, men den, som ønsker god og fyldig Besked om de Reersø Bønder og deres Bedrifter, kan vi nu henvise til Gravlunds nye Bog. Kapiteloverskrifterne viser bedst dens Indhold: Derude paa Øen — Længst tilbage — Kongelev — Reersø Skrifter — Retssager om Tiende, Stolestadepenge, Musholm, Ornum, Hegning paa Hals, Ornum Hø,

Dalby Hegn. — Kongerejse — Ejendoms købet — Gaarde og Huse — Indendørs — Fæstebreve — Reersø Mænd — I Attenhundredet. — Som et Tillæg medfølger »Reersø Markbog«.

I Høng Højskoles Aarsskrift 1933 har Jens Peter Jensen meddelt »En vestsjællandsk Landmands Erindringer, nedskrevet i 1910, da han var 77 Aar gammel«, Manden var Jørgen Peter Nielsen, f. 1833 i Vindehelsinge, død 1912 i Gørlev.

Og i Vallekilde Højskoles Aarbog 1933 findes en lille Afhandling af Povl Hansen om Ernst Trier og den unge Sønderjyde Hans Iversen, som i 1875 oprettede Odsherreds Landbrugsskolen i Keldstrup i Vig Sogn.

I et nyt Julehæfte: Jul i Holbæk er der flere Artikler af historisk Interesse; de største Bidrag er Albert Thomsens: Fra den gamle Præstegaard i Kirkestræde (Troels Smith og hans Slægt), og Anders J. Eriksholms smukke Fortælling: »Og det blev Jul paa ny«, hvor Hovedpersonen er den lærde Holbækpræst Professor, Dr. theol. J. H. Larsen.

Lars Andersen, Høve, har nu udsendt III Bind (38 Sider) af »Minder om gamle Hjem og Slægter i Ods Herred«, omfattende 7 gamle Slægter. Bogen faas hos Forfatteren.

I Beretningen »Det 11. Danske Hjemstavnstævne i Kalundborg og Omegn«, som nu er udsendt til Deltagerne, findes en Mængde lokalhistorisk Stof af stor Værdi, dels Foredragsholdernes Manuskripter, dels korte Resumeer af disse Foredrag, illustreret af mange gode Billeder.

I »Fortid og Nutid«, X Bd., 1.—2. Hæfte, som jo udgives af »Dansk hist. Fællesforening«, er der en værdifuld Redegørelse for Indholdet af det nye sønderjyske Landsarkiv i Aabenraa, af Landsarkivar Frode Gribsvad, og desuden »Dansk Folkemuseums Beretning for 1930—32 og nogle Oversigter over den nyeste Litteratur inden for Topografiens, Almuekulturens og Folkemindernes Omraade.

»Fra Nationalmuseets Arbejdsmark« 1934 indeholder bl. a. M. Mackeprang: Kors og Krone fra Middelfart — Therkel Mathiassen: Flinthandel i Stenalderen — C. M. Smidt: Forsvaret i danske Borge. — H. C. Broholm: Om Danmarks Handel i den yngre Bronzealder. — Desuden en Mindeartikel om Knud Rasmussen og en lille Artikel om den nyaabnede Middelalderafdeling. — Faas til nedsat Pris 2,50 Kr. ved Henvendelse til Sekretæren.

A. T.